

„Soča“ izhaja vsak petek in velja
s pošte prejemana ali v Gorici na dom
pošiljana:

Vse leto 1.40
Pol leta 0.70
Četrt leta 0.35

Pri oznanilih in prav tako pri „*opu-
lanicah*“ se plačuje za navadno postop-
no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 klat
7 " " " " 2 " "
6 " " " " 3 " "

Za večje širke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po
8 kr. v Gorici v tobakarnici v go-
spiski ulici, blizu „treh kron“, na
starem tegu; in v Ljubljani v Trstu
v tobakarnici: Via della caserma št. 3
in v Ajdovščini pri trgovcu g. Dolencu.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo
uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski
tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“
na Korenji v Stična - vi hiši št. 10 II.
nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj
se blagovoljno frankujejo. — Delalcem
in drugim nepremožnim se naročnina
kuža, ako ne oglase pri uredništvu.

Novo leto!

Po hudih borbah so avstrijski Slovani stopili v novo leto. V bojih z močnimi nasprotniki jih je še strah obdajal, da pride velika njih avstrijska domovina v nevarno položje tudi z zunanjimi sosedi. Saj ravno Slovani imajo le pregrenke skušnje iz poslednje dobe, da ostanejo vsi njih naporji za najpravičnejše terjatve brezvpešni, kedar se jim je bojevati z zunanjimi sovražniki za obstoj skupne domovine. Dokler je bila politika naših zunanjih sosedov toliko mogočna, da je neposredno in posredno narekavala Avstriji neugodno politiko, morali so Slovani molčati in trpeti. V poslednjih, ali recimo bolje, v zadnjih dveh letih se je naše stanje na to imenitno stran znatno izboljšalo. Nemčija in Italija sicer neprenehoma vplivati po raznih potih tudi sedaj na Avstrijo, in mnogi elementi avstr. Nemcev in Italijanov dobivajo tudi sedaj, če ne drugo, vsaj moralno podporo iz onih držav. Vendar pa ima Nemčija in Italija mnogo opravil s pomirjevanjem lastnih življenj. Na vojsko z Avstrijo njima ni misliti za ta hip, ako nočeti sami prevelike škode trpeti na znotraj. Ob enem je Avstrija toliko srečna v spoznanju, da se ji je treba naslanjati tudi na Rusijo, in kolikor se kaže, smo dobili ravno sedaj zunanjega ministra Kamokya, ki hoče odločno delovati na prijaznost z Rusijo. Taka pot zunanje politike Slovence toliko bolj tolaži, kolikor bolj so jo doslej avstrijski Nemci in Magjari perhorskovali. Tolažilo nam daje ta pot tudi zato, ker je nam še celó Bismark sam ne more zabranjevati, ko zaslonbe v Rusiji zdaj sam potrebuje.

Po tem takem imamo zdaj na zunaj za nekaj časa mir, tudi ko bi ga cesar Viljem ob novem letu ne bil še posebej povdarjal. Toliko hujše nasprotnike pa imamo na znotraj; ti bodo še dolgo napenjali vse svoje moči, da bi Slovani ne dosegli pogojev, ki edini jim zagotavljajo obstoj in razvoj v bodočnosti. Nasprotniki naši imajo mogočna duševna orožja proti nam, toliko bolj, kolikor bolj so se privadili požrtvovalnosti za svoje namene in naklepe, obrneue proti nam. Oni imajo v rokah velike kapitale, katere razdeljujejo med one organe, ki delajo na to, da bi nas politično in takó tudi duševno pokopali. Judovski časniki, ki služijo avstrijskim nemškim nacionalcem, so Slovanom v največo nesrečo, kolikor bolj so ti prepošteni, da bi se hoteli z enakimi pomočki bojevati, in kolikor so preubogi za tolike žrtve in tudi premalo složni za skupno delovanje za ene in iste boje s sovražniki. Na to stran bo treba še mnogo, mnogo storiti, da dospemo do enako mogočnega duševnega orožja v lastnih in ne judovskih rokah.

Najviši naš oblastnik pa nam je pritekkel tudi za ta del pred 14 dnevi na pomoč. Naše načelo za enake pravice je bilo sicer tudi načelo presvitlega vladarja; ali načelo in ustavni zakon so nam nasprotniki po svoje presukavali, takó da je mnogo zastarelih c. kr. službenikov zakon enakopravnosti takó razlagalo, kakor so hoteli naši nasprotniki. Zakon smo imeli, ali nasprotniki so ga kakor hudi advokatje vporabljali samo na svojo korist in v našo pogubo. Takó se je godilo v uradih, šolah, deželnih in tudi v drž. zboru, tedaj tam, kjer so zakon vstvarili in bi ga morali najpravičnejše tolmačiti. Takó se je godilo leta in leta, in ni ga bilo sodnika, ki bi bil za nas prvi zakon, zakon enakopravnosti, pravično razsodil in razjasnil. Sedaj pa se je ponudila neposiljena prilika samemu vladarju, in on je tržaški deputaciji odločno povedal, da postopanje trž. poslancev ni takošno, kakoršno je potrebno za podporo tiste vlade, katero je cesar svojim narodom sam izvolil. Ker pa je bilo postopanje trž. poslancev enako s politiko vse levice drž. zbora, je s cesarjevo besedo povedano, da tudi levica ne hodi one poti, katera vede do miru med avstrijskimi narodi. In ker so se prištevali trž. poslanci k zmerni levici, je s cesarjevo obsodbo skrajna levica še v večji meri zadeta, nego oni del levičarjev, kjer so sedeli trž. poslanci v drž. zboru.

To pojasnilo je neprisiljeno in naravno tolmačenje cesarjevih besed o uporni opoziciji.

Cesarjeva obsodba mora imeti dobre nasledke za vse avstrijske narode, najprej pa za one, ki so bili doslej po krivici zatirani in tlačeni. Cesarjeve obsodbe se morajo v prvi vrsti veseliti vsi avstrijski Slovani in med njimi drugače nemogočni narod slovenski. Mi najprej potrebujemo priznanje pravih načel, torej priznanje naših pravic. Slovenci z fizično silo bi nikdar nič ne dosegli od nasprotnikov, ker so prešibki proti njim. Moč Slovencev je ali samo moralna, ali pa je nimajo, ker nimajo dejanske moči za priboritev svojih pravic. Zdaj pa postanejo močni, ker bodo morali najprej c. kr. uradniki ravnati se, kakor jim je razloženo z najvišjega mesta. Uradniki, ki so morali doslej slušati glas svojih predstojnikov, se bodo utegnili, z dobro voljo, naslanjati na interpretacijo, ki je došla najprej trž. poslancem. Pravičnim uradnikom utegne pomagati pojasnilo vladarja samega; in najviši uradniki jih ne bodo mogli strahovati zaradi postopanja v enakopravnem zmislu. Ta moralna pomoč nižim uradnikom je za Slovence imenitnega pomena, če pomislimo, da vse naše pravice se izvršujejo večinoma v nižih uradniških krogih. Naši bojazljivi župani sami zadobé s cesarjevo razsodbo veliko več poguma, ker se jim ne bo treba bati, da bi jim uradniki tolmačili po svoje ustavni zakon, kedar bodo terjali uradna pisma v domačem jeziku. Naš kmet, ki se je doslej bal v največi ponižnosti terjati, kar mu gre, dasi plačuje denarni in krvni davek državi, bo utegnil pogumno terjati slovenski odgovor v c. kr. uradu. Naši gg. učitelji, med katerimi jih mnogo toliko rado omahuje, bodo zdaj lahko pogumni, kjer so se doslej bali vsake zamere. Pogumno obnašanje je opravičeno, kjer se naslanja na pravice.

Treba je pa zdaj z novim letom zaresnih sklepov; drugače nam ni pomagati. Najviši vladar nam je pot pokazal; razumni državljani več ne potrebujejo. Naša krivda bo odslej, kedar koli zanemarimo svoje državljanske dolžnosti. Zagrešimo se odslej celó vedoma proti državi sami, ako ne zahtevamo odločno svojih pravic v zmislu postave in cesarjeve pravične volje. Zagrešimo se pa tudi proti sebi in proti lastnemu narodu, ako ne skrbimo, da se vsakemu da, kar je pojedincem in narodu potreba. Dovolj časa so nas teptali; dovolj časa smo se ponižavali! Z novim letom je doba napočila, ko se nam je začeti obnašati in postopati dostojno in pogumno, da bodo nas spoštovali kot prave državljane, kot narod, ki se svojih pravic zavé, kot narod, ki hoče svobodno dihati in se z odločnimi koraki pospenjati s prvih stopinj do višjega in srečnejega razvoja. Odločni sklepi s trdno voljo naj nas spremljajo v tek novega leta. V ta namen, rojaki, krepimo in podpirajmo se med seboj!

Govor o „Laenderbanki“,

ki ga je imel dr. Jos. Tonkli v 182. seji
15. dec. 1881.

Iz dunajskih dopisov, ki so poročali o delovanju v državnem zboru poslednjih 2 mesecev, je bilo razvidno, kakó so levičarji vsako priliko porabili, da bi Taaffejevo vladu izpodmeknili. Toliko so bili drzni, da so šli v boj, ki je bil njim samim najnevarniši. Interpelirali so vladu, češ, da je zadnji čas nekorektno podpirala mogočni in prevažni denarni zavod, ki hoče skrbeti za potrebni kapital pojedinim avstrijskim deželam, in ki si je vsled te imenitue naloge dal ime „Länderbank“. Hoteli pa so s tem tudi banki sami škodovati, ker dela konkurenco celó judovskim denarskim kraljem Rothschildom. Pozneje pa se je celó izvedelo, da so hoteli ustanoviti posebno pomorsko banko (maritime Bank), katere bi imela nalogo podpirati nekaj judovskih organov, ki zagovarjajo politiko nemških nacionalcev. Länderbanka je po vsem tem velika sreča za Avstrijo; toliko laže je razumeti srd levičarjev in judovskih časnikov. Vlada je bila jasno in krepko odgovorila na imenovano interpelacijo levičarjev; vendar pa so levičarji stavili po dr. Herbstu predlog, po katerem naj bi poseben odsek iz zbornice poslancev preiskaval, ali je Taaffejeva vla-

da kakó zapletena v Länderbanko. Vsled tega se je vnela velika debata. Končno je postavila levica svojega glavnega govornika za Herbstov predlog; desnica pa si je izvolila v ta namen dr. Jos. Tonklija. Kor je njegov govor podučen na mnogo strani tudi za prejšnjo dobo, in ker nam ob enem razpravlja imenitnost in obsežni delokrog länderbanke, podamo čč. bralcem „Soče“, ves govor, v zadnjih 2/3 takó, kakor smo ga dobili v stenografskem zapisniku.

Ker je bil Taaffe sam na interpelacijo natenko odgovoril, je naravno, da je naš govornik pobijal predlog Herbstov, ki je direktno nezaupnico izražal Taaffeju ali ga vsaj spravljal v stiske. Vlada, govori dr. Tonkli, se je ravnala popolnem po postavi in po oblasti, ki ji je podeljena, in ni nikakor protipostavno länderbanke podpirala. Regulativa od 1. marca 1872, po kateri se je vladi gledé na delniške družbe ravnati, ni postava, ampak samo vodilo za notranja opravila. Prejšnje vlade so se ravno takó obnašale po tem vodilu, kakor se je vodila sedanja vlada proti länderbanki gledé na „mlade“ delnice. Druge družb. pa za enako dovoljenje, namreč za emisijo „mladih“ delnic, niso prosile, torej jih vladi tudi dovoljevati ni bilo treba. Vlada tedaj ni nikakor merila z dvojno mero na škodo drugim družbam. Länderbanki so se dovolile „mlade“ delnice na podlogi vplačanega kapitala, ki znaša z rezervno glavnico že zdaj 40 mil. gl., in se v treh letih poviša na 80 milijonov gold.

Potem pravi govornik takó-le:

„Na levi strani vidi nekdo veliko nevarnost zlasti v tem, da je länderbanka razvila zares velikansko svojo moč; navedel je kot zgled ustanovitev planinskega rudniškega društva (Alpiner Montanverein). Ta predgovornik se boji od te strani monopolizovanja železnih rudnikov, in je v strahu, da bi se kaj enakega tudi Pemski ne pripetilo. Kolikor sem jaz podučen, je pa ta strah brez podloge; kajti, kolikor jaz vem, bili so rudniki na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem vsi pri zadnjem koncu, kakor je g. predgovornik sam razložil, rekši, da je ena sama družba izplačala enkrat dividendo 3 gl. Ko bi bilo tedaj tako stanje trajalo še na dalje, morali bi bili vsi rudniki svoje delo ustaviti. Kaj pa bi bilo nastalo iz tega? Tisočero delavcev bi bilo prišlo ob kruh in vsled tega tudi onih, ki oskrbljujejo delavce v rudnikih z živim in drugimi potrebami. Kupčija in promet na malem bi bila tudi škoda trpela; to pa bi bila nesreča, ki bi bila vstvarila na hip celo črdo proletarijatcev. S tem pa, da je länderbanka pospeševala planinsko rudniško društvo, v tem, da je društvo s tako velikanskimi kapitali one rudnike vzelo v svoje varstvo, niso prišli delavci ob kruh, ampak nasprotno ljubijo oni svoj kruh in svoje plačilo, in tako se pospešuje tudi barantija in mala obrtnija; ravno to se torej zabrani, česar se je predgovornik toliko bal. Železni rudniki na Pemskem pa niso v tako žalostnem stanju, in po mojem mnenju tamošnji posestniki ne prodajo svojih rudnikih po ceni, ko bi jih hotela länderbanka kupiti; oni bodo sami delali in dobiček imeli in gotovo tudi v konkurenci obstali.

Očitalo se je, da z ustanovitvijo planinskega rudniškega društva se namerava naložiti davek na uvažanje surove železine. Jez se ve da ne morem vedeti, koliko podloge imajo take govornice, toliko pa vendar menim, da nakladanje colnine ne zavisi od länderbanke, ampak od v. drž. zbora, od te in gosposke zbornice. Ko bi se hotela tedaj vpeljati colnina na uvažanje železne sirovine, bo v. zbornica to pretresala, in ako se ne bo zdela ugodna in koristna za izdelovanje železa, je pa ne dovoli.

Očitalo se je nadalje, da se länderbanka peča s posojilom srbskih srečk. Kolikor sem jaz izvedel, ni länderbanka emitovala tega posojila, ampak „Société de l'union générale“ v Parizu, in da länderbanka samo prodaja te srečke; da ni v tem nevarnosti za naše ljudstvo, je temeljito dokazal že g. finančni minister. Ali jaz menim, da primera s turškimi srečkami ali vsaj njih omemba za srbske srečke ne velja!

Kajti ko so se emitovale turške srečke, ni imela Turčija več moči v sebi za življenje, in oni, ki se kupovali turške srečke, so bili pač že prepričani, da

bodo svoje male zneske, za katere so nakupovali srečke, povrnele dobili z visokimi obrestmi, ki so jim dohajale, in tako se je deloma tudi zgodilo. Srbija, gospoda, je pač drugačna država kot pa Turčija. Da ji je moč živeti, je ona najlepše pokazala v najnovejših vojskah za svobodo v vojski, katero je samostojno imela s Turčijo, in v rusko-turški vojski. Ta država ima moč v sebi za življenje in za nadežno bodočnost. Tej državi sme se pač posejati, in da njene finance niso primerjati s turškimi, je razvidno iz tega, da ves državni dolg srbski znaša samo 2½ krat toliko, kolikor dohodki, v tem ko v Avstriji znaša drž. dolg 6 krat toliko, kolikor pa dohodki, in vendar ga ni v Avstriji človeka, ki bi si upal trditi, da bi bilo nevarno denar posejati avstrijski državi. Ravno tako je s Srbijo. Sicer pa ne zadene vladno očitjanje, ker z emisijo nima ona direktno nič opraviti; ona je imela tedaj popoln prav, ako je v sporazumnijski z ogrsko vlado dovolila kotiranje srbskih srečk.

Vedno se očita länderbanki tudi aziotaja, kakor da bi se ona vedno z njo pečala; tudi temu ne morem pritrditi. Ona se po mojem mnenju nikakor ne peča z aziotajo; to dela druga banka zunaj Avstrije; länderbanka pa ima opravila samo z zares produktivnimi podjetji; dokaz temu so njena dela v dosedanjih kratki dobi njenega obstoja. Eno glavno njenih podjetij je bilo to, da je državno posojilo spravila na trg, ne sama sicer, ampak v družbi s c. kr. privileg. avstrijskim zemljišnim kreditnim zavodom.

Omeniti je potem, da je sklenila pogodbo z ogrsko vlado za zidanje železnice od Budapešte do Zemiina. To je vendar produktivno podjetje. Tretjič je länderbank v družbi z „unijo generalno“ in „dunajskim banknim društvom v Budapešti“ osnovala zavod „Ungarische Länderbank-Actiengesellschaft“; iz tega je razvidno, da länderbanko nima samo totranska, ampak tudi ogrska vlada za solidno. Dalje je ona, zopet v družbi z dunajskim banknim društvom, izvršila spojitve Rima-Maranskih železnih rudnikov z družbo Salgó-Tarjansko za čiščenje železa, tedaj zopet produktivno in solidno podjetje. Prevzela je tudi zidanje več lokalnih železnih avstrijskih, od katerih se je ena odprla že 13. nov. 1881. Visoki zbornici je znano, da se je slovesnega odprtja te vicinalne proge Nimbürg-Jičin, ki meri 46 km., udeležilo raznih družb in avtonomnih gospod. in da se je pohvalno pripoznala delavnost länderbanke s živim pritrjevanjem obrtniških in gospodarskih zastopnikov. To je vendar dokaz, da se ona ne peča z aziotajo; kajti to so produktivna podjetja. Cela vrsta drugih lokalnih železnic se ravno zida. Najvažnejše sem pa že omenil: to je ustanovitev avstrijsko-planinskih rudniških društev.

Gospoda, taki družbi ni mogoče očitati, da bi morala Avstrija plačevati obresti od njenih delnic. Kajti videli smo, da länderbanka se oprijemlje v Avstriji, Ogrski in drugih deželah produktivnih del, ki ji bodo nesla obresti od kapitala.

Na dalje razpravlja govornik, kako je morala länderbank kapital vplačati, v tem ko so v prejšnji dobi banke plačevale samo s številkami v svojih zapisnikih. Tedanja vlada je hotela schwindel sicer zabraniti s prej imenovano regulativo; ali ta bramba ni bila dejanska. Potem nadaljuje govornik:

„Takrat, takrat naj bi se bil kdo oglasil proti sleparskim napravam in osnovam (Gründungsschwindel), takrat naj bi bili skrbeli za to, da bi se bile sleparije zaprečile. Ali to se ni bilo zgodilo; jaz nisem nikdar slišal, da bi se bila stavila interpelacija zaradi sleparskih snovanj, tudi se ne spominjam, da bi se bile take sleparije šibale v kateri si bodi debati te zbornice. Pač pa mi je v spominu mož, ki je na predvečer (občega) poloma vzdignil svoj glas, in ta je bil kaj slavijeni, pa tudi kaj ozmerjani predsednik najvišjega sodiščnega dvora. V 33. seji gosposke zbornice od 7. aprila 1873, ko so se uravnale uradniške plače, je kazal vitez pl. Schmerling na to, kaka razlika je med uradniki in onimi, ki so čez noč obogateli, rekši, da uradniki morajo stanovati v 4. nadstropji, ljudje pa, katerih človek pred pol letom še poznal ni, in o katerih nisi vedel, od kod so prišli in kdo so bili njih očetje, taki ljudje se šopirijo v 1. nadstropji s tako potrato, da ubogi uradniki nikakor ne morejo z njimi tekrovati. Omenil je takrat tudi, da država ne obdara, kakor nekdanj, državnig zaslug, ampak posest denarja. Menil je torej, da mnogim se podeljujejo redi samo zaradi tega, ker so bili s takimi sleparskimi tarantijami obogateli. In gospoda, kaj je dobil ta možak za plačilo, da se je sleparskih barantij samo in prav rahlo doteknil? Ustavoverske stranke glavno glasilo, „N. fr. Pr.“ od 7. aprila 1873 ga je za to tako-le nagovorila (bere): „Lordu, načelnemu sodniku avstrijskemu je zopet enkrat pretesno postalo v grobu, katerega si je sam izkopal. (Čujte! čujte! na desni.) Akoravno si poštna pošast upa med ljudi samo o pol noči (Smeh na desni), je dal vitez pl. Schmerling danes ob jasnem, svetlem dnevu v gosposki zbornici slišati glas duhov iz prešlih stoletij.“ In potem spodej (bere): „Ni mu govora navdehnila ljubezen do ubožcev in revežev, ne spoštovanje de-

lavcev in stradalcev, ne, ampak nejevolja, zavist proti premožnim ljudem“ (Čujte na desni). Pač, gospoda, ako se je smel tak mož takó v časnikih napadati in črniti, kako bi bili upali oglasiti se dii minorum gentum? Take bi bili časniki zdrobili. Ali vitez pl. Schmerling imel je na mojo žalost vendar prav, ker kmalu potem v maji je zahruščal polom! Saj je znano, da je ta polom strašno razsajal, najprej v glavnem cesarskem mestu, potem v drugih pokrajinskih glavnih mestih, končno na kmetih; da, prebivalce vseh stanov je bil zadel. Vsi napor tedanje vlade nameravali so nasledke polomove zaceliti. Zdravili niso samo z besedami, ampak tudi z denarjem. Kakor znano, 80 milijonov gobl. se je v pomoč razdelilo, pa tudi porabilo. Mnogi zavodi so bili s tem oteti, ali velika škoda se ni bila zacelila. Vse namere in prizadeve tedanje vlade niso drugega rodile, kakor da je tedanji finančni minister visoko zbornico tolažil z besedo: Kmalu bo boljše. Ali zboljšati se ni hotelo, pač pa se je slabšalo od dne do dne. Kdaj se le se je zboljšalo? Gospoda! Jaz menim, da se le za sedanje vlade. In zakaj se je zboljšalo? Ker je v vlada omogočila, ravno z dovolitvijo „länderbanke“, da se je spravil v naše dežele tuji kapital po nizki ceni, ki je promet in kupčijo oživil in tako zastali stroj zopet zagnal v tek. Bilo je tudi potreba, kajti izvedeli smo iz ust nj. eksc. g. Herbsta, da je nad polovico svojega kapitala izgubila večina zavodov, ki so se bili izognili regulative.

Unijska banka sama je izgubila 20 milijonov; njeno premoženje se je bilo znižalo od 35 na 15 milijonov. S temi denarnimi zavodi potrebi in sili ni bilo pomoči; potreba je bila za tuj kapital. Ako se tukaj trdi, da preti nevarnost, češ s tem tujim kapitalom se izvablja tudi kapital iz Avstrije, mi je odgovoriti, da mi ni znano, da bi se bile delnice länderbanke razpoložile na našem trgu. Primera s prodajo južne železnice gledé na uvažanje tujega kapitala tu pa tudi ne velja. S prodajo južne železnice prodala se je velika železnica v tuje roke. V tem slučaju pa se ni nič prodalo, ampak oživila se je družba, katera naj bi zacelila nasledke polomove in katere je že zacelila, ker, kakor sem rekli, visoke obresti so se takoj znižale, državni papirji pa so poskočili. Ali mislite, gospoda, da bi bili drž. papirji poskočili toliko v ceni, ko bi ne bili došli na pomoč tako velikanski kapitali? Jaz menim, da ne, ker to se vsaj do tega časa ni bilo zgodilo. Ako je tak zavod škode polomove poravnal, ako je obresti znižal, ako je drž. kredit pomožil, ako je narodno gospodarstvo popravil, ako se z njim oživlja kupčija, mala in velika obrtnija, potem vendar ni mogoče, da se je vlada s tem zagrešila. (Dobro! na desni.)

Vlada, menim, je dokazala s tem ravno to, česar bi po nekem očitjanju ne imela: znanstveni razum, etično zaresnost, državniški pogled (Prav dobro! na desni). Kajti posrečilo se ji je, kar se ni hotelo posrečiti prejšnjim vladam. (Dobro! na desni.) Moram pa, gospoda, omeniti še nekaj. Jaz menim, da ni prav, avtoriteto vladino v eno mer napadati. Izpodkopavanje vladine avtoritete ima velike in škodljive posledke. Kdor izpodkopuje avtoriteto vladino, izpodkopuje avtoriteto gosposke in gosposkih zaukazov.

Ako sme kdo vladi očitati, kakor da bi obstajala iz takih udov, ki rušijo državo, ako se ji sme očitati, da nima ona znanstvenega razuma in duha, da nima pravstvene zaresnosti in državniškega pogleda, potem, gospoda, avtoritete vladine ne boste pomnožili. (Posmeh na levi.) Kedar se pa pomajnujejo in uničujejo avtoriteta vlade, gosposke, njenih organov in naredb, potem nastane v organizmu površnost in popustljivost, ki provzročuje take nesreče, kakor smo žalibog eno doživeli 8. dec. (1881) (Posmeh na levi). Mi torej moramo prvi pokazati dober zgled; kajti v svobodni pravni državi mora se spoštovati tudi postava, avtoriteta.

Vlada se utegue napasti, ali izpodkopavanje njene avtoritete rodi vselej škodljive in nevarne posledke. Sklevem in povdarjam, da bom glasoval proti predlogu. (Dobro! dobro! na desni.)

Poglejte jih, kaki so!

Brca, katero je dobila uporna ali po cesarjevih besedah „fakcijska“ stranka v Trstu z najvišjega mesta, je povzročila ono, kar pri gadu stop na rep. Stranka je postala namreč popolnoma besna, na vse strani razliva od jeze svoj srd in strup; kakor gad bije z repom po zemlji, na desno in na levo, in se sploh kaže v svojem pravem in resničnem svitu. Sedaj lahko tudi slepec vidi, kaj bi nas čakalo, ako bi ta stranka zopet zvonec nosila, in ne bi bil Bog zato skrbel, da drevlje do nebes ne zraste.

Le kdor je popred prav pazljivo stranko, nje dejanja in njeno časopisje opazoval, je uže prej vedel in sprevidel, kaj stranka z nami namerava, ter je njeni prvi značaj in njeno notranjo popačenost spoznal. Za vsacega drugega je bilo njeno postopanje enako onemu zvite kače, ki pred solučjem mirno in tako nedolžno leži, kakor da bi bil njen strup sladkor. Še le, ako se ji prav fino na rep stopi, pokaže se v pravem svitu, potem se še le spozna njena prava ne-

varnost. Taka je tudi stranka, o kateri govorimo. Priporočamo nekaterim Kraševcem, kateri so nevedé onemu gadu pot pripravljali, da bi se bil lažje in hitreje v slovenskih nedrih vgnezdil ter nas hitreje uničil, naj si ga zdaj brez očalov, mirno in pošteno ogledajo, da bodo naprej previdniši.

Zdaj pa k stvari!

V Trstu izhaja list po imenu „Triester Zeitung“ ali po domače „tržaška tetka“, katera je — kakor obče znano — s tržaško vlado v ozki zvezi in se sploh kot namestnikov organ (list) smatra. Ta list razglša v številki od 28. dec. med družim, da bode v Poreči po novem letu izhajal nov list „L' Istria“, kateremu je namen — kakor obče znano — istrske Slované hitreje, kakor do zdaj, poitalijančiti in uničiti. O tej zadevi piše torej „tržaška tetka“ to-le: „Novemu listu „L' Istria“ bode naloga, razpasujoči se slavizem pobijati. Proti temu namenu nimamo nobenega ugovora, nadejamo se pa, da bode list tudi v družih ozirih patrijotičen in lojalen.“

To so besede doslej vladnega tržaškega lista, s temi besedami pljuva oni list, ako stvar dobro premislimo, vso svojo notrauj gujusobo Slovanom v Primorji v obraz. Tu imamo plačilo za to, da smo bili vselej zvesti naši presviti dinastiji, tu plačilo za to, da je mogel brez premisleka naš Koseski v Trstu peti: „Hrast se omaja, zvestoba Slovenca ne gane“. Čujtel namen, nas poitalijančiti, nas uničiti, imenuje list „patrijotičen, lojalen.“) Kajti vsak, kdor razmere v Istri in pri nas sploh količkaj pozna, vé dobro, kaj pomenijo besede „razpasujoči se slavizem pobijati“. Vsakemu je takoj jasno, da se pravi to, Slovana uničiti, poitalijančiti.

V tem listu in posebno pa v dunajskih listih je bilo večkrat povedano, kako se Slovanom v Istri godi; navedene so bile krivice, da nima Istrau od Učke do morja niti edne narodne šole — niti edne, pravita, — dasi ste v Istri dve tretjini Slovanov in le ena Italijanov; povedano je bilo, da imati dve tretjini Slovanov v deželnem zboru v Poreči tri — re ci tri — zastopnike, ena tretjina Italijanov pa vse druge; navedenih je bilo še sto in sto družih krivic, ki se Slovanom v Istri godé, katerih pa tukaj iz znanih vzrokov ne moremo ponoviti in objavi: in čujte, največjo nesramnost! — „Triester Zeitung“ se drzne trditi, da se slavizem po Istri razpasuje in dela na to, da bi Italijane uničil. In to trdi list pri vsem tem, da je zvestoba Slovanov obče znana, v tem ko smelo trdimo, da skoro vsak izobražen Italijan v Istri očito ali skrito v Italijo škili. Komu niso znane proti-avstrijske demonstracije po Istri, po Italijanih osnovane? Glejte torej, kako ljubezen imata oni organ in stranka, katero zastopa, do vas: državni sovražnik mu je ljubši nego Avstriji vedno zvesti Slovan! A vidite tu gada v pravi obleki? A čujte še dalje proti namenu, Slovana uničiti, nima list nobenega ugovora in tudi tedaj ne, ako se uniči na korist Italijanov, ki marajo v veliki množici za Avstrijo toliko kot za lauski sneg. Evo Vam, prijatelja! Peklenska hudobija pa tči v besedah, da se „tetica“ nadeja, da bode istrski list tudi v družih ozirih isto tako patrijotičen in lojalen, kakor v tem. Kakor da bi bili mi Slovani najhujši uporniki, najnezvestejši Avstrijci, trdi tržaški list, da je to patrijotizem, lojalnost, ako nas kdo uniči, in sicer ne na korist Avstriji zvestega naroda, temuč na korist stranke, od katere tržaški list še le pričakuje, da bode tudi v družih ozirih in ne le samo v navedenem patrijotična, lojalna.

Proti toliki nesramnosti moramo javno protestovati in javno povemo, da ne bodedo take vrste žaljenja dalje trpeli.

Sicer se nadejamo, da so to zadnji grizleji crkajočega gada, Istran.

Dopisi.

Iz Gorice, 5. jan. Srečno novo leto želi goriški postopač vsem onim, ki ga hočejo razveseliti s pravim narodnim duhom v teku tega leta. Lani je nosil vedno povešeno glavo po goriških ulicah; splepil je sam sebe, ko je vedno upal, da ga pohajanje okrepča, pa ga je le še bolj zmučilo, videčega samo žalostna znamenja po mestu. Nekteri me tolažijo; pravijo, da me hočejo zvedriti, če ne drugod, vsaj v čitalnici. Mislijo namreč, kolikor sem slišal, odslej prirejevati domače večere, tedaj neposiljene zabave med domačimi ljudmi. Dasi sem črnoglednik, upanja imam vendar nekoliko, zlasti odkar sem izvedel po „Novicah“, da ima zdaj goriška čitalnica na čelu poleg starih in izvedenih domačih diplomatov in starega vrlega finančnega ministra tudi profesorsko ministerstvo. Da bi ta vlada vsaj toliko stare zanikernike preganjalo k delavnosti, kolikor je zatiralo nekdanje doktorsko dunajsko ministerstvo naše tabornice.

Po goriških zidovih ne vidim drugih naznanil,

*) Tudi „Tribüne“ je prinesla kritiko o tej predrzni izjavi kupčijske tržaške tetke. Tu se vidi, kako se ona ne bo pečala s politikom, kakor je ondan trdila! Ur.

(Dalje v prilogi.)

kakor laška, včasih tudi nemška. Nasi Solkanci, Podgorci bodo, vem že naprej, po svoji stari navadi, vabili za Pust plesavce in veseljake na ples v čisti slovenščini, ki so stereotipno glasi: „Oggi ballo a Salcano“, „Oggi ballo a Podgora“ itd. Nasi veteranci so edini trdni v svojem načelu, vsled katerega poročajo vse svoje imenitne izjave in dogodke tudi v slovenščini. V takih razmerah sem se pač začudil, ko sem te dni bral na večjih plakatih naznanilo o nekem koncertu tudi v našem jeziku. Razveselil sem se toliko bolj, kolikor več časa je preteklo, odkar nisem zaznal takih poročil. Da bi le pri takih pravičnih namerah ostali tudi zanaprej. V kavarnah goriških je prišlo zdaj tudi novo leto; to sem razvidel iz laškega koledarja, katerega mi je postrežnik prinesel, dasi ga nisem po njem prašal. Goriški „Boštjan“ je te kavarneške sluge drugače učil; ali pozabili so njegove nauke, ker je ni nikdor z njim potegnul. Zares, naši slovenski gospodje popijejo v goriških kavarnah tudi mnogo črne in bele kave; ali molče kakor božji volek, namestu da bi kategorično terjali časniki, ki so Slovanom nekaj pravični. Z nepoboljšljivo tetko „Triester-Zeitung“ jim strežejo zdaj, kakor poprej. Naj bi šli gospodje na Dunaj še enkrat, če so že tam bili, pa bi videli, da dunajske kavarne se ravna po barvah, katere nosijo gostje in ne po trmoglavosti kavarov, kakoršni so goriški. Gospoda! ob mizo je treba vdariti; treba bi bilo, da bi došel „Brencljnov“ Pavliha z marelo v Gorico. Drugače paša ovčja koža nič ne doseže, dasi dajemo raznim goriškim obrtnikom enake dobičke, kakor Italijani in Nemci. Poslednji imajo svojih listov iz Avstrije, Nemčije in Italije; naših pa slovenski Pavliha ne najde, če zajde enkrat v Gorico.—Ni čudo potem, da imajo tudi naši srednješkoli ravnatelji še vedno pogum, tu ustanovljeni nemški schulverein nadzorovati. Gg. Pantke in dr. Schreiber sta še načelnika temu s pruskimi markami podprtemu schulvereinu: knjigar g. Wokulat jima je drugo pot pokazal, ker je na slov. opomin takoj odpovedal se vsaj odborništvu, dasi je še ud ostal. Zgled jima je vendar dal, ko bi morala ravno onadva posebe vedeti, da goriške šole morajo tudi naši davki vzdrževati. In še kakó! Potem naj z veseljem pohajam po naših ulicah! Nekdo se je v „Soči“ pritoževal zaradi c. kr. pošte, ki Slovence tukaj v napisih prezira. Včeraj pa sem bral v trž. „Cittadinu“, da je tukajšnja pošta odpravila recepise tudi s slov. tekstom, in jih je nadomestila po eni strani z nemškim po drugi pa z ital. berilom. Onemu laškemu dopisu so slov. teksti „antipatici!“ G. drž. poslanec le dobro se oddahnete te praznike; kajti dela Vas čaka dovolj, če hočete kuptijskemu ministru naštetiti vsaj nekoliko krivic, ki jih nam ob istem času nakladajo, ko sta se dr. Rabl in Teuschl poslanstvu odpovedala vsled obsodbe cesarjeve. Ona dva sta vsaj zdaj občutna, ko ju je sam naš presvitli vladar opozoril na njuno in tovarišev politiko; naša pošta pa meni, da zdaj mora uganjati ravno nasprotno politiko.—Bes te plentaj! hotel sem še povedati, kako se mi je pri službi božji godilo te svete dneve; pa že vidim, da se moram za danes odpočiti, ko sem že itak truden od gujeva. Tedaj srečno za to pot!

Iz goriške okolice, 19. dec. (Izv. dop.) O Sovodenjski županiji treba par besedij spregovoriti. Ta županija šteje vasi: Sovodnje (sedež županstva), Rubije, Gabrije, Peč, Vrtoče, Orehovlje in Bilje. Kdor vé, kje so Sovodnje in kje so Bilje, se mora le čuditi modrosti onih gospodov, ki so znali takó protin naravno zjedinjeno županijo vsvariti, kakor je ravno Sovodejska. Pa ni le to, da so Bilje preveč oddaljene od Sovodenj, Bilje bližu Renč, Sovodnje pa tam doli na bregu Soče, ampak v sredi med obema je še druga županija Miren. No, tako pretrgano klobaso bi znal tudi jaz brez velicij študij napraviti! Biljenci so se proti temu uže večkrat pritoževali, so tudi prosili, da bi jih odločili od Sovodenj, pa ni šlo, ker, kakor znano, bil je načrt delati velike županije. Zato se jim je prošnja vselej odbila. Sedaj so pa študirane glave spoznale, da se velike županije ne dajo takó lahko vpeljati, kakor se dajo misliti; dovoljjo se torej sedaj tudi majhne županije. Njih spremisleka sicer ni mogel vsak kmet vedeti, vedeli niso tudi Biljanci, pa lahko bi bili vedeli, ako se jim bi bilo odkod naznanilo. O kmet, kmet! ti si samo zato, da davke plačuješ, da ti druge služis, a drugi tebe nočejo, če tudi so oni zavoljo tebe in ne ti zavoljo njih!

V rečeni Sovodenjski županiji so bile letošnjo jesen nove volitve v obč. zastopstvo. Volitev se je udeležilo ne več nad 1/10 volilcev, ker Biljancev in Orehovceev, razun par mož, ni bilo blizu. Zato so Sovodenjci velili, kakor jim je bilo dragn. Vendar prav po na ljubi bilo je tudi nekaj Biljancev izvoljenih in še več, kakor so jih Sovodenjci Biljam privoščili. Hitro se torej Sovodenjci skesajo, kar je tudi prav, kedar se kaj napačnega naredi, in napravijo rekurz na vis. vlado v Trstu proti volitvi v drugem razredu, kjer je več Biljancev izvoljenih, zato da bi

še te pozobali. Jaz jim uže naprej želim dober tek!

Še drugo, kar se mi zdi vredno povedati, je, da so Biljanci imeli pred par tedni prav neprijazne koledovalce. Peli so staro, malo prijetno pesem: Plačajte, ali vas rubamo! Brali so najraje denar, kjer pa tega ni bilo, tudi kotle, pikone itd. Skoro v vsako hišo, ktera šteje kaj otrok, so ti sitneži prilezli. Tist dan so se pač srečne šteli očetje in matere, ki nimajo otrok. Pa to koledovanje je bilo le za bližnje bož. praznike, drugo bode morda zdaj za sv. tri kralje. Nočem grajati sol. postav, če tudi terjajo strogo redno obiskovanje šole, vendar, mislim, da z nekoliko razločkom bi se smela ta postava izvisovati. V mestu starši, razun v boleznih, redkokrat potrebujejo otroka doma, na deželi pa je gotovo, da jim utegne vsak muogokrat v sili zelo koristiti. Nekteri, nočem ugovarjati, res zaslužijo tudi na kmetih, da bi jih kaznovali, veliko njih pa nikakor ne. Kjer so otroci v postrežbo bolnih staršev doma potrebni, ali kjer morejo kakor v Biljah pri opekarnicah, revnemu očetu ali materi prisluziti par desetice na dan, tam bi morala postava vsaj nekoliko odjenjati, drugače ta postava ni za denašnje čase humanitete, zlasti pa ne za slovenske kraje tam, kjer je uboštvo preveliko.

S Krasa, 2. jan. Narodi živé hitro na svetu čas neprenehoma teče v človeštvu, povzdigne je polagoma, a tudi pogrezne tu pa tam, vendar pa ne tako, da bi je v neizmernih morji pozablivosti utopil; ampak čas njegove omike, njegovega političnega razvitja, z eno besedo — njegovo politično, literarno in materialno stanje ostane zabeleženo v večnih listih zgodovine. Kje je zdaj nekaj tako slavni Babilon, kje Troja, kje Kartago, kje rimski kapitol — kje druga velikanska mesta in poslopja, ki so se med čudeže sveta prištevala? — Ni jih več sicer, a vendar nikdar iz večne zgodovine ne izginejo. Vse tedaj preide a dela narodov nikdar iz spomina ne izpuhte, marveč spominjajo in vplivajo tudi na najzadnje potomce, da jih poslej posnemajo.

Slovenci smo majhen narod, naše politično, materialno in tudi literarno stanje je še vedno v kritičnih položajih. In zakaj? Tega smo največ sami krivi. Ako hočemo v vsem in povsod napredovati, moramo druge narode, ki so do vrhunca blagostanja v vsakem obziru dospeli, skrbno posnemati; t. j. pridno delati vsak po svojem stanu in vsak v svojej stroki; drugič moramo pri vsakem podjetju in v vsakej za naš mili narod važnejši stvari bolj složni biti. V edinstvi je moč. A pri nas Slovincih te, žalibog, zastoj iščemo. S slavnim Ovidijem moram tudi jaz vsklikniti: vivimus assiduis expertes pacis in armis. Prepripi, razdvoji, nasprotovanja so pri nas Slovincih, skoro bi rekli, kužne bolezni. In glejte, dragi Kraševci! k onim, ki so od takih boleznij okuženi, spadate tudi vi! Vaše postopanje v minulem letu ni bilo korektno. Dasiravno sem rojen, krščen in tudi izrejen trd Kraševac, vendar vašega postopanja ne morem odobriti, in tudi vsak trezno misleči človek odobriti ne sme. Je-li ste čitali odgovor presvitlega in nam preljubega vladarja tržaški deputaciji? Ni-li ta odgovor indirektna „zlafernica“ tudi za vas? Tržaški državni poslanci so „consortes“ viših glav v Trstu, tedaj sedanji vladi in tudi naši nasprotniki. In vam so tolikokrat javno in tudi privatno očitali in vas podučevali, da nikar ne hodite po krivem potu, nikar ne dajate palice sovražniku v roke, s katero vas bo pretepal. Zastoj je bila vsaka beseda — zastoj vsaka črka. Volili ste Depretisa za častnega občana v vseh glavnih kraških občinah — zaupnico ali rectius zahvalo — ali ne vem, kako bi to imenoval — katero je nič manj kakor 27 podpisov kraških odličnjakov iz vseh občin zaljšalo ste mu po neke deputaciji poklonili. In zopet vas interpelujem: Ali ni cesarjev odgovor tržaški deputaciji tudi vam gorka zausnica? Kaj ste mislili, ko ste se tako hlinili? Ali ste mislili, da vam storijo prenesti vse vaše groblje in skalovje v morje, ter da bo Kras v resnici krasota in obljubljena dežela? Sami, sami ste se bili po glavi — drugim občinam ste nasprotovali, in druge so pa vam demonstrirale. Bog daj, da bi kmalu kje v kakem časniku zakukal, da so vaši mecenji vas zapustili ter pobegnili v kako drugo blaženo deželo.

Res je sicer, da ste imeli pri tem vašem postopanju lažnjive nasvetovalce, ki vam niso družega delali, kakor pesek v oči metali z obetanjem vsakoterih, mogočih in nemogočih podpor — da ne rečem, gradov. Prašam vas pa: Ali ste kaj dosegli? O tem morda kaj več v kratkem, če mi g. urednik nekaj prostora odloči.

Kraški Slovinci! zdaj, ko smo stopili v novo leto, svetoval bi vam, da se združite z drugimi Slovinci na Primorskem, da se složno bojujete proti irredentarstvu, vam pretečemu, ter da se ognete marsikakej blamaži in neugodnosti! Pogum in srečen začetek!

Iz Črnič, dne 2. januarja. (Izv. dop.) V „Soči“ sem bral, da bi bilo dobro, ko bi čitalnice na deželi zopet oživele. Mi kmetje se prav radi spominjamo na one čase, ko je tudi pri nas čitalnica cvela, a zdaj počiva v miru. Dostikrat smo zlasti po zimi, ko so večeri dolgi, prijetne ure v čitalnici preživeli; nekoliko smo čitali, nekoliko se razgovarjali, in čas je hitro minil. Res bi bilo prav, ko bi čitalnica zopet oživela, ali pri nas je vsled slabih letin mnogo uboštva, in uboštvo mori vsako podvzetje. Pa pri vsem tem bi se dalo nekaj storiti, ko bi le kdo še hotel stvari resno poprijeti. Naša spoštovana duhovščina in drugi rodoljubi tukaj imajo dosti slov. časopisov. Ali ne bi bilo mogoče, da bi jih, ko so jih sami prebrali, nam kmetom prepustili? Dobro vem, da bi nam tudi eden ali drugi eno sobo prepustil — in čitalnica bi bila oživljena. Tudi naša mladina, ki se je bila prav dobro petja poprijela, bi vnovič se urila, ako bi jo le kdo nagovarjal. To bi bilo nam Črničanom na čast in njej na korist.

V narodnem oziru je bila prejšnjih let tudi naša županija ena prvih, a zdaj je tudi v tem oziru vsa tiho, ne vem zakaj. Saj imamo v občinskem zboru izvrstne narodnjake, katerih značaj in poštenost glede narodnosti in drugih rečij sta čista kot solnce, a v tem, ko se druge občine gibljejo, naša molči, spi in se ne gane. Ne vem, kaj je temu krivo. Sicer pa dobro vem, da se bode mož našel, ki bode kmalu nekaj več življenja tje prinesel, zato bodem zazdaj molčal.

Iz Rihemberga, dne 3. januarja. (Izv. dop.) Nadejal sem se, da Vam bode kdo drugi sporočal o spremembi, katera se je pred novim letom tu pri nas vršila. Naš obče priljubljeni gospod kaplan se je zaradi bolezni svoji službi tukaj odpovedal in bode, dokler mu Bog zdravje zopet ne povrne, pri nas v pokoji živel. Ta vest nas je tako iznenadila, da uže dolgo nobena ne tako, kajti naš gospod kaplan je tž jako priljubljena oseba, spoštuje ga kmet in gospod, in sleherni je obžaloval, da je moralo tako priti. Dokaz temu, kako priljubljen je naš gospod Gregorčič, je to, da je šla deputacija k njemu, na čela ji naš spoštovani gospod fajmster, da bi kaplana pregovorila, naj še pri nas kot duhovni pastir ostane. Gospod fajmster, dasi uže v letih, je sam imenovanemu gospodu obljubil, da bode on vse težavnije posle opravljal; a vse je bilo žalibože prepozno.

Ne ostane nam torej družega, nego imenovanemu gospodu za ves njegov trud, za njegovo vzorno poslovanje se prav lepo zahvaliti. Vsegamogočni Bog naj mu zdravje kmalu zopet povrne in naj ga blagoslovi!

Iz Sela, 31. decembra. (Izv. dop.) Prosim Vas, g. urednik, za nekoliko prostora v Vašem listu, da bi uže stare neprilike objavil. Dolgo uže sem bil namenjen o tej zadevi spregovoriti, ali čas mi ni tega dopuščal, in pero nam kmetom le tesno in počasi teče. Vendar dalje ne morem molčati, ker se nam krivica godi. Vse dopise nam pošilja Ajdovska uradnja v nemškem jeziku, katerega ne umemo; to nam veliko sitnosti in neprijetnosti dela. Pri nas ne pozna nihče onega jezika, izvzemši enega gospoda, katerega pa ni mogoče vselej in za vsako stvar nadlegovati, in mi moramo torej pol ure hoda iti, da se nam dopis, odlok ali, kar pride iz uradnije, raztolmači. Ako pa ni dotičnika doma, moramo še čakati in včasih tako za ničevno stvar pol dneva zgubiti. Prosil sem g. sodnika osebno, naj mi ne pošilja nemških odlokov; ali on pravi, da, kakor se mu ulagajo prošnje, tako da jih rešuje. Ako prosimo notarja, naj piše v našera jeziku, pravi, da ne zna ali da noče, in tako gre stvar po starem kopitu naprej.

Prosim Vas torej, g. urednik, da mi naznanite, imamo-li pravico od naših uradnikov zahtevati, da nam slovensko dopisujejo? potem, kaj nam je početi, da bodev postavno dotično gospodo prisilili, da nam bode v domačem jeziku dopisovala? *

Z Bogom!

A. B.

Iz Tolmina, 2. jan. (Izv. dop.) V zadnjem dopisu sem stavil različna prašanja, za danes hočem pa staviti različne predloge in nasvete, ki naj bodo tako rekoč pojasnilo zadnjemu pismu. Rekel sem zadnjikrat: Mi Slovani pa mi Slovinci bodimo in začnimo biti edini in složni v mišljenji, v politiki in v literaturi. Prašanje: Kako je najbolj to mogoče doseči? Odgovor: neobhodno je potrebno, da se vestno in narodno in nesebično reorganizovaje organiziramo, in to vsako društvo za vsak svoj namen. Rečem: vestno, kajti vest mora biti naš čuvaj, naš učenik, naš vodnik, naš kaznovatelj in popravitelj; rečem: narodno, kajti naša vest mora biti prešinjena od slovsanskega duha, sploh: ona mora reprezentirati ideal narodov; rečem: nesebično, kajti dolžnost vsa-

* V prihodnj št. „Soče“ dobite obširniji odgovor, Ur.

kega narodnjaka mora biti požrtvovalnost, ne gledé čisto nič na plačilo, na koristolovje. Aplikacija: Koliko je pa takih narodnjakov? Misericere! usmili se nas, o Gospod! Lavrič bil je gotovo narodnjak, ki ni poznal sebičnosti. No! naj nam bode vsaj zdaj za vzor v tej točki! Kako vse drugače je z narodnjaki, kateri pravijo, da so narodnjaki! Po Gorici so „auf und ab špaucirali“; „ai, da bi bili prišli k odborovi seji „Sloge“, tega pa ne. In vender, ko pride čas volitve, se ustijo, rekoč: Mi smo narodnjaki! Kdaj? morda pri sejah, ko gre za cvenk in brenk!? Omenivši, da se moramo organizovati, reči sem hotel: Politično društvo „Sloga“ mora biti naše ognjišče: ono mora biti naš vodnik, pod čegar vodstvom moralo bi izhajati politično glasilo „Soča“. In da bi prišli odborniki toliko laže k sejam, naj bi se volili iz Gorice, nikakor pa iz Banjšice ali iz Čader. Zraven tega bi morali biti udje tega društva vsi župani in podžupani, in ako mogoče, tudi starejšinstva vseh vasij in vseh trgov, posebno pa duhovni in učitelji. To bi bila prava falanga (četa)! Kako lepo priložnost bi potem imeli, posebno tudi župani se večkrat shajati v prostorih političnega društva in tu pretresovati najne potrebe svojih vrsij in cele dežele. In to je zopet neobhodno potrebno, da začnejo naši župani se bolj junaško zavedati imenitnega poklica svojega. Toda brez koncentriranja ni življenja, brez organizacije ni „napredka“. Naj se kriči pri bokalu, kar se hoče: napredek, napredek! Toda, ko zgine vino iz bokala, potem ni ne bokala, ne napredka. Oh, kako se ta beseda skoro v vseh krogih zlorabi! Bolj, ko se navadno kriči: napredek, napredek, bolj in bolj imamo priložnost zapaziti, kako gremo: nazaj, nazaj! Ti goljušiva beseda, — ti! Napredek slišim izgovarjati iz ust kraljev, iz ust namestnikov, iz ust nadzornikov in različnih drugih ust, in navadno se izgovarja le zato, ker je moderno“. Mi Slovani in društveniki „Sloge“ pa bomo to besedo izgovarjali, se ve da potem, ko bo stalo društvo na dobrih tleh, le takrat, ko bomo resnično tudi na napredek mislili. V slogi je moč in v „Sloga“ moramo tudi pristopiti. Posebno je treba skrbeti, da se v odbor zberejo le takšni možje, katerim je res narodovo blagostanje. Največo skrb pa mora imeti odbor, ko si izbere tudi podpredsednika in tajnika in denarničarja iz svoje srede. In kakaj? Recimo: ako je predsednik zadržan, mora biti podpredsednik tako rekoč: alter ego predsednikov. In ravno pri zadnji volitvi smo prezrli moža, pod čegar vodstvom je šlo drugače boljše, kot zdaj. To je resnica! Da bi ga bili izvolili vsaj v odbor, ali še tega ne! Nehajmo enkrat za vselej izgovarjati se rekoč: Ta ni naš domaćin, ta se ni volil ne v Tolminu, ne v Kanalu, ne v Gorici, ne v Ajdovščini, ne v Sežani: zadosti naj nam bode, da je Slovenec ali Slovan. Ne bodimo takšni separatisti: v separatizmu ni moči, ni „napredka“. Kdor hoče in želi narodu pomagati, dajmo mu glas v kapitelju. In ko bomo politično društvo „Sloga“ postavili na trden fundament, potem smemo upati, da bomo tudi večkrat imeli odborove seje, ako bi tudi predsednika ne bilo doma. In ko bi bil doma, njega sveta dolžnost je: večkrat in večkrat nenavadne občne zbere sklicati. Do zdaj je bila mizerija! Torej: vivos voco: žive kličem na delo — v imenu našega naroda! Na slovanski zastavi mora stati zapisano: Vera, domovina in svoboda: neodvisnost, pravičnost in čast. Vse te svetinje si moramo globoko v srce vtisniti, navduševaje drug drugega za te najsvetejše reči, ne oziraje se na spol, ne na starost, ne na dostojanstvenost. Vse mora prešinjati en duh, kajti: kjer je in bode en „duh“, tam je in bode prava prostost.

Ni uže zadosti reči: Kdor zna voditi, naj vodi, temveč je treba dostaviti: in vodi naj tisti, kateri se zna najbolj žrtvovati za svoje dolžnosti in opravila, hočem reči: Tisti naj vodi, kateri vé, kaj se pravi, svoje interese žrtvovati interesom vseh svojih. (Massimo d'Azeglio I. str. 55) V tem zmislu začnimo!

Iz Bovca, 2. jan. Naši gospodje Bovčani, škileči čez Predel, mislili so, da so za hrbtem varni, ko so se znebili neke na duhu hirajoče osebe, kakor jo oni zovejo „geisteskrank“. Ker njim se zdi enak vsak naroden Slovenec. Mislijo namreč, da z eno osebo, katero so hinavsko spravili s pota, bode slovenskega gibanja konec, ter da so zatrli gada.—Vprašam Vas gospodje! kdo ne ni mir, mi ali vi? Kdo straži naše gore, kje so meje nemštva, ali morda v Bovcu? Odkod ste priromali k nam? Pomnite! kje vam je zibelj tekla. Nehvaležneži! čegar kruh jeste? Neka oseba se je velikokrat izrazila, kako žal ji je, da ne mejita Koroškega Kru in Stol. Kaj mislite, da se bomo za Vami jokali, ako jo pobrišete čez Predel? Če niste za nas, to je, če se nočete naučiti našega jezika, je naj pametneje in najznačajnejše, da je pobrišete od nas. Vi ste zaradi nas tukaj, ali ne mi radi Vas. Kako spolnujete pa vladarjeve želje „mir med mojimi narodi“? Na slovenske vloge odgovarjate nemški ter vsak slovenski spis, Vam je zolč, grizoč vas do kosti. Kaj hočem se omeniti, o družih revčkah, ki navadno živé od mize višjih, ki capljajo kot verue ovčice za prvimi, se uklanjajo do tal ter govore dva jezika—res smešno.—Da ne zabim, naj povem vsaj slaven čin teh slavni junakov. Ne dolgo tega

sta dva somišljenika olepšala slovenski napis „Tukaj se ne sme naglo voziti“ z blatom ter tako svojo nemško omako in junaštvo javno pokazala. Jaz sicer ne poznam teh junakov, ker se preveč blišče, da bi ju zamogel občudovati, le toliko se mi zdi, da sta morda vneta bovška strelca.—28. decembra pret. l. zbrati smo se bili k občnemu čitalničnemu zboru. G. predsednik nagovori došle goste s prav živimi besedami. Spominja ude na izgubo ranjega očeta Bleiweisa, čitalničnega častnega uda, res s prav ginjaivimi besedami. Omenja tudi izgubo čitalničnega tajnika g. R. Šineka, bivšega davkarja, kateri je bil premeščen uki le radi tega, ker je razposiljal po želji nekaterih občin slovenske plačilne naloge. In take može pri nas preganjajo! Se ve da, g. Šinek je razumljiva kmeta in se vedel dostojno z njim, zato je moral tudi preč.—Čitalnica naša spala je sicer vidno celo leto, to je veselje ni imela, al. vender pričuje navdušenost udov pri zadnjem občnem zboru, da tli narodna stvar dobro, gotovo bolje nego tam, kjer vse drugo napravljajo, kakor pa da bi skbeli za probudo narodovo! Čitalnica naša si naročuje 11 slov. listov in „Tribüne“. Tudi je zbor sklenil podpirati slovenski živelj na Koroškem, da naroči 10 listov „Miru“, kateri pa naj izvoli uredništvo razdeliti med koroške Slovence, kakor mu drago. Čitalnice slovenske in narodnjaki! Ne spite in sledite temu blagemu namenu. Z združenimi močmi otresajmo se sovraga.—

Pri zadnjih volitvah v občinski zastop so menda zmagali narodni možje, ali prosimo jih, naj enkrat tudi kaj pokažejo.—Naprej zastava Slave! —

Iz Istre, 3. jan. (Izv. dep.) Zadnjič sem Vam pisal o krompirji, in sem bil ves srečnejši na tem polji, nego na političnem. To mi pa daje pogum, da bodem moje naravoslovke študije nadaljeval. Kakor sem bil uže zadnjič naznanil, pride danes ajda na vrsto, a — Bog pomagaj! — ajde v srednji Istri ni, kmet je ne sadil, ker pravi, da zaradi zgodnje slane nobenega sadu ne doprinese. Kako jo torej opisati? To delo prepustim drugim, ki je bolj poznajo, kot jaz, kakor n. pr. naš po vsi Istri dobro znani naravoslovec; meče brigajo bolj druge lastnosti te čudne rastline.

V prvi vrsti me briga to, da te rastline po srednji Istri ni. A mislite morebiti, da le tega tu pri nas ni; potem bi bili mi pač srečni. Pri nas ni poštenega Karnjela—pazite dobro: Karnjelov je dosti—kateri ne bi ljudstva strašansko na meh odiral. O, da bi se ne bil pri nas ta sad udomačil, danes bi bila Istra vsa druga, nego je.

Kakor ajda, so pri nas nepoznana stvar tudi narodne šole; vse prošnje za nje tam ne pomagajo nič. Ako pošljemo naše molbenice (prošnje) za take šole v Poreč, ne dobimo nobenega odgovora, ako jih pošljemo v Trst, se nam i tako godi. Naši in vsi narodni poslanci bi vender morali nekoliko poskrbeti, da bi se ta rastlina pri nas upeljala; ako ne, bomo vedno gladni in nevedni. Vem iz gotovega vira, da itajjo oni poslanci čudnih dokazov v roki, kako se v tem oziru pri nas postopa.

Taki ajdi, ki po srednji Istri raste, je podobno tudi avstrijsko čutje—hm, kako bi se izrazil?—recimo: šarenjakov in Italijanov. Tako daleč smo bili uže prišli, da si niso upali naši veterani na rojstni dan našega presvitlega cesarja javne veselice napraviti, ker so se škandalov bali. No, zdaj, ko imamo drugo glavo, je v tem oziru boljše; kajti pošteno povem, da je imelo imenovano društvo blizu pred mesecem dni veselico, ki mora vsakega Avstrijca razveseliti. Poročal Vam ne bodem o nji, ker imate i Vi v Gorici enakih veselice dosti, in so bile v „Soči“ uže popisane.

Taka, kakor naša ajda, je tudi naša enakopravnost gledé narodnega uradovanja v naših uradih. O tej točki bi Vam hotel mnogo pisati, pa to bi se moralo le privatno zgoditi, kajti inace—se bojim—bi ne čital „Soče“ nobeden naročnik.

Ker mi je dopis uže tako narastel, naj zadostuje za danes, pa drugič zopet kaj.—

Politični pregled.

Državni zbor se snide zopet 20. jan. Levičarji so bili poslali dr. Herbsta v Prago; ne ve se pa, kaj so sklenili. Prelomili bi radi kompromis, sklenen v velikem posestvu na Pemskem, samo za to, da bi po izpraznjenem mestu po grofu Thunu pridobili zopet en sedež zase.

Dr. Rieger je na novo leto svojim voščilcem v daljšem govoru pojašnjeval, kako nočejo nemški poslanci kreniti jo na pot sporazumljenja. Vendar pa se on zanaša na nemško ljudstvo, na sedanjo vlado in pred vsem na položje Avstrije, ki ne more več gojiti izključno nemške politike.

Nemško liberalno društvo v Riedu v gornjej

Avstriji hotelo je cesarju kljubovati z tem, da je sklenilo, tržaskemu liberalcu Teuschlmu, tistemu, ki je pred cesarjem stal in karan bil, zaupnico poslati. Ministerstvo je ukazalo, to ošabno in smetljivo društvo razpediti,

Tisza, predsednik ogrskemu ministerstvu, je dobil ob novem letu tudi veliko voščilo in priznavanje njegove politike od Ogrov.

Dunajska „Deutsche Zeitung“ je bila razpisala 100 cekinov kot darilo za najboljšo nemško himno. Obdarila je pesem, katera draži nemški narod proti drugim Avstrijancem, in pravi, da ti se morajo v pesek pometati! Tako avstrijski prusaki dražijo druge narode.

V južni Dalmaciji ni še miru; vojaki se doli pomnože.

Skupščina srbska se odpre 19. jan. Knezov prestolni govor bo neki obsežen in pomenljiv gledé na preustroj srbske ustave.

Rusija in Turčija se pogajati, kakó bo poslednja prvi zaostali dolg plačevala, dolg po pogodbi iz rusko-turške vojske.

Nemški cesar je ob novem letu zagotavljal, da bo mir v Evropi to leto. Prisiljen je tudi on delati zanj.

Italija se na naših mejah neprestano oborožuje in utrjuje. Zdaj hočejo posebno luko napraviti za laške vojne ladije, in sicer blizu nas — v Benedkah. Hočejo se dobro oborožiti in potem v družbi s kako drugo državo nas ob priliki napasti. Irredenta v Avstriji dela na to, in take razmere se imenujejo prijazne!

Švicarji so prevrtali goro sv. Gotharda tako, da sedaj železniški vlak skoz Alpe od nemške na italijansko stran pridrdra 42 minutah. Velikansk napredek.

Domače stvari.

Današnje številko „Soče“ pošljemo tudi nekaterim rodoljubom, ki zadnje leto niso bili naši naročniki. Ob enem se ta 1. številka tega leta razpošlje vsem dosedanjim naročnikom. Kdor noče več biti naš naročnik, naj nam jo blagovoli poslati nazaj. Drugo številko pošljemo samo onim, ki nam do takrat poplačajo stari dolg, in pa se ve da vsem onim, ki so naši stari znanci in zvesti podporniki. Kdor količkaj pozna naše primorske razmere, vé tudi, da nam je domače glasilo podpirati in zavest med narodom v večji meri razširjati. Zarad tega se vsem rodoljubom toplo priporoča **OPRAVNIŠTVO „SOČE“**.

„Soča“ velja zanaprej po nekoliko nižani ceni: za celo leto 4 gl. 40 kr.
 „ pol „ 2 „ 20 kr.
 „ četrt „ 1 „ 10 kr.

Koncert z orkestrom, ki bo 14. januarija, prih. soboto zvečer, v Goriškem gledišči, naznanja se po mestnih zidovih tudi v slovenskem jeziku. Ker so dohodki namenjeni za juho ali kašo ubogim, med katerimi je mnogo tudi slovenskih revežev, in ker bo koncert jako zanimiv, potem pa, ker prirejevalci enakopravnost tudi za Slovence priznavajo, vredno je, da se tudi Slovenci koncerta udeležijo, toliko bolj, kolikor bolj nas dosledno zlasti tudi o takih prilikah popolnem prezirajo.

Politično društvo „Sloga“ se danes zopet pretresa v dopisu tominskem. Prav je, da se spoznava potreba tudi na Tominskem, da začne „Sloga“ zopet delovati. Ravno Tominci imajo zdaj nekaj nujnih prашanj razpravljati, zlasti v pogledu na raznovrstne ceste. Nekatera županstva, ki svojo nalogo umejo, znala so se zaradi tega tudi priporočiti na pravem mestu. Ali drugod pa vse spi, ali prav za prav drugod po Tominskem delajo na to, da bi narod zadremal ali pa plesal, kakor nekje na Primorskem zaukazujejo ali namigujejo. Ne čudimo se torej, da slovenski narod na Tominskem ne vé, kakó bi si pomagal. „Triester-Tagblatt“ je prinesel ta četrtek dopis iz Tomina, ki dobro označuje razmere in gospodstvo po Tominskem. In kakor smo izvedeli, tudi pol. društvo „Sloga“ ne šteje ali morda ne sme šteti udev, ki bi mu pristopili s Tominskega. Menda razun enega ali 2 ne šteje od onod nobenega uda! Ravno takó se nam je povedalo, da bi „Sloga“ takoj sklicala občni zbor v Tolminu, ko bi se ji društveniki s Tominskega namnožili. Gg. župani tominski stopite na noge, ker veste, po kateri poti Vam je najprimerniše razglasiti svoje želje in potrebe! Predsednik in odbor pol. društva „Sloga“ bodo morali zganiti se, ko boste terjali občni zbor kot udje pol. društva; in prepričani smo, da bo odbor „Sloga“ z veseljem deloval, kakor hitro se udje pomnože na severji in jugu goriške dežele.

Štajerski Slovenci nimajo doslej pol. društva; ali oni so dosegli in imajo pa druga društva, ki narodu pomagajo na noge, in politično društvo si snujejo ravno sedaj. Kar drugi še le vstvarjajo, bi mi kot že zdavno pridobljeno posest zametavali! Ta bi bil lep napredek! Želimo torej, da se rodoljubi oglase in takó društvo „Slogo“ podprejo ali če potreba, tudi primerno sprmené, samo da bo delovalo!

Posojilnica, posojilnica, posojilnica! Ta se mora vstvariti tudi za goriške Slovence. Govor dr. Jos. Tonklija o „Länderbanki“ kaže, da on ume tudi denarstvene zavode ocenjevati. Mi ga pozivljemo, naj skliče merodajne in sposobne možake, da nam kmalu, kmalu ustanové, posojilnico za naše potrebe. Länderbanka sama nam utegne postati pomočnica za ta namen kakor je že drugim pomagala.

Nov živinozdravnik. V Šempasu se je začasno naselil gospod Andrej Batič, diplomirani živinozdravnik, ki je svoje študije izvrstno dovršil na višji c. k. živinozdravniški učilnici na Dunaji. Obiskoval je pred leti tudi našo kmetijsko šolo in živinozdravniški kurs v Ljubljani pod dr. J. Bleiweisom. Prav pod Čavnom pogostoma razsajajo razne, celó kužne živinske bolezni. Zato pa želimo, da bi se živinorejci posluževali te lepe prilike in v vseh živinskih boleznih zatekali za svet in pomoč k omenjenemu g. živinozdravniku. Živina je kapital, katerega treba varovati, in pri večini živinskih bolezni zda le nagla pomoč.

V podružnici Goriške čitalnice bode v nedeljo 8. januarja ob 11. uri predpoludne dražba časopisov, kar v ljudo naznanja društvenikom gospodarnik.

Centralna komisija za obrtnijski pouk je sedaj sestavljena. Med njenimi udi beremo tudi ime tukajšnjega velikega obrtnika Vilj. pl. Ritterja.

Gospodarski list. Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici, velja za 1/2 leta 60 kr., za celo leto 1 gl. 20 kr. List je toliko bolj vreden, da se razširi med našimi gospodarji in kmeti, kolikor bolj je razvidno, da ga nam polni zlasti g. vodja Povše z najboljšimi sveti in poduki za povzdigo našega blagostanja.

Mons. France Podreka, župn. solkanski, komornik papežev, umrl je po kratki bolezni, 69 let star. Bil je župnik v Solkanu od 1864 leta. Ta četrtek zjutraj je bil pogreb; bil je prav slovesen. Udeležilo se ga je okoli 20 duhovnikov. Pri črni maši in ob gomili so peli solkanski, goriški in šempeterski pevci, ki so mu izkazali zadnjo čast tudi kot udu šolk. čitalnice. Naj v miru počiva!

G. Jos. Pich je postal šolski nadzornik za gradiščanski okraj.

Listkov, ki so se oddali namestu vsakih drugih voščil, bilo je v Gorici za novo leto 760; vsota za uboge, ki se je takó nabrala, znaša 360 gl.

Spomlad v naši Ravni (Krojni) pri Pevni. Kmet iz te Ravni nam poroča, da je prinesel za novo leto v mesto raznih divjih cvetic, ki so se 14 dni pred svojim navadnim časom prikazale. Prinesel je v Gorico zvončičev, trobentic, marjetic in še par drugih z modrim cvetjem, morda kako „vinco“, katerih pa ni vedel imenovati.

Iz Kozane nam poročajo: Nesreča nikdar ne počiva, tako se glasi stari pregovor, Žalibog, da moram naznanjati žalostno nesrečo, koja se je pripetila 24. dec. 1881. Gospa Marija pl. Reja, skrbna mati ter gospodinja mislila je ravno iti k počitku na omenjeni večer. Na to vzame svetilnico s petrolijem s stene, a spodnje jabolko počí, petrolij polije omenjeno gospo in se vname. Naenkrat je bila vsa v plamenu—

Pričujoči so gasili, a vendar ona se je toliko opekla, da je morala iti v postelj in čez tri dni je v veliki muki v gospodu zaspala.

Varujte se posebno, ženski spol, ki imate s petrolijem opraviti!

Tržaški poslanec Teuschl vender ni hotel zaostati za dr. Rabl-nom in se je drž. poslanstvu odpoval. Vsakdo nas razume, ako izrekamo željo, da bi zdaj ta dva posnemali vsi oni državnozborni poslanci na Primorskem, ki so enake poti hodili in enako glasovali v državnem zboru, zlasti tudi poslednji čas! Doslédnost jim gotovo to zaukazuje. Doslédnost je včasih huda zapovedovalka, in nekateri gospodje niso mislili, da jih bo za novo leto tako neusmiljeno zbudila.

Odbor čitalnice ljubljanske si je izvolil za predsednika g. dr. Karola Bleiweisa vit. Trsteniškega, tedaj sina nepozabljivega njenega prejšnjega predsednika. Občni zbor pa je izvolil za častna ude g. dež. predsednika Winklerja in pa dr. Račkija v Zagrebu.

Dramatično društvo v Ljubljani je izvolilo za predsednika zopet g. Jan. Mureika, za blagajnika

pa dr. Jos. Stareta. Odborniki pa so: dr. Karol Bleiweis v. T., Pet. Grasselli, Ivan Hrihar, Jan. prof. Levec, prof. Pleteršnik, dr. Tavčar. Titnik, prof. Wiesenthaler in dr. Zarnik.

Za popotnega učenika kmetijstva po Kranjskem je imenovan po ministerstvu g. E. Kra-mar, ki bo prevzel tudi kmetijski in gospodarski oddelek pri „Novicah.“

Prebivalstvo v isterskih političnih okrajih po narodnosti. Kdor pozna Istro, ta ve, da ima vsaj dve tretjini Hrvatov in Slovencev, pa še eno tretjino ne Italijanov. Kako so se pri zadnjem popisu Italijani trudili, povišati svoje število, to kaže spodaj stoječi pregled v okroglem številu, ako se smemo zanašati, da je koprski list „Provincia“ vzel število iz uradnega popisa. Prebivalcev je namreč:

V koprskem okraji	36.000	32.000
v poreškem	9.000	34.000
v pazinskem	81.000	6.000
v puljskem	20.000	30.000
v voloskem	38.000	500
v lošinskem	29.000	8.000
Skupaj	163.000	110.000

Po natančnem številu bi jih bilo okoli 4000 več. Po tem takem bi se bili Italijani v 20 letih podvojili (kar pa ni res, če tudi se je mnogo Slovanov polasčilo, ker na to ni delala le „Irredenta“, temuč tudi c. kr. uradnije in istrski deželni odbor). Mislimo, da se kljubu vsemu pritisku potujčenje ni moglo tako naglo vršiti, in da je na tisoče Hrvatov in Slovencev konfisciranih — Italianom na prid! „Soča“ danes pripoveduje, kaj nameravajo s Slovani v Istri tudi v bodočnosti.

Učiteljski Tovariš stopi zdaj v svoje 22. leto. Ta list je star prijatelj Slovencev in zlati slovenskih učiteljev; ni ga nam ni treba torej še posebe priporočati.

„Učiteljski Tovariš“ stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Naročnino in oznaniila prejema založnik Rudolf Milic na starem trgu hiš. št. 19; spisi in dopisi pa naj se blagovoljno pošiljajo uredniku Andreju Praprotniku, nadučitelju in ravnatelju prvi mestni 5 razredni deški šoli v Ljubljani.“

„Mir“. Kakor smo uže na kratko omenili, bo z 10. dncem tega meseca začel v Celovci izhajati po dvakrat na mesec poseben časnik, namenjen koroškemu slovenskemu ljudstvu, katerega proti velika nevarnost ponemčenja. Izdajal bo ta list koroških Slovencev prvak čast. gosp. Andrej Einspieler, ki se, akoravno uže siv starček, vendar še zmiraj neustrašljivo bori za pravice in jezih svojega naroda. Naročnina mu bo jak nizka, le en goldinar za celo leto. List je uže zavoljo blazega namena vse podpore vreden, zato bi bilo douró, če bi premožnejši Slovenci tudi drugih pokrajin naročili si ga (Naši Bovčani so Goriškim Slovincem že dali zgled za to. Ur.) ne zase. marveč prepustili ga uredništvu, naj ga to potem pošilja v kako koroško vas. Tam ponemčevanje tako napreduje, da mlajši ljudje uže v 3 slovenskih črk ne poznajo, le stareji še znajo slovaski brati in pisati. Gospod urednik Einspieler je najboljšje poročstvo za to, da bo nov časnik svojemu namenu po vsem primeren. Besede „Nov.“

Razne vesti.

Prebivalcev je na zemlji zdaj 1.455.000.000. Vsako leto jih priraste okoli 16 milijonov. Število se je od pada rimskega cesarstva podvojilo. Da bi bile vse dežele tako goste najljude, kakor Angleška, Belgija, Indija in Kitaj, bilo bi jih deset milijard. Po tej statistiki smo mi še le na početku razvitka.

Evropsko vojno bordovje. Avstrija ima sedaj 10 ladij s 110 težkimi kanoni, Italija 12 ladij s 91 težkimi kanoni, Nemčija 18 ladij s 118 težkimi kanoni, Rusija 29 ladij s 129 težkimi kanoni, Francija 59 ladij s 356 težkimi kanoni in Angleška 98 ladij s 573 težkimi kanoni.

Poraba papirja na vsem svetu. Leta 1880. se je porabilo papirja v severnih ameriškanskih državah 270.000 ton (tona ima 20 starih centov), na Nemškem 203.000, na Angleškem 180.000, na Francoskem 182.000, v Avstriji 97.000, v Italiji 50.000, na Ruskem 32.000, na Španjskem 30.000, v družih deželah okoli 67.000, kar znaša okoli 1 milijon ton. V Aziji največ papirja rabijo Japonci, ki ga ne rabijo le za pisavo, temuč za tisočero družih namenov; japouskemu papirju pripada sploh prvo mesto na svetu, kar se tiče njegove različnosti in trpežnosti.

Listnica uredništva. Za dopise in sestavske vsem presérna hvala! Prosimo za zamero in potrpljenje, če ne moremo vselej brž ustroči, kakor tudi sami želimo.

Javna zahvala.

Podpisani s tem najsrčneje zahvalijo p. n. občinstvo za blago sočutje v bolezni in ob pogrebu premano umrle soproge oziroma matere Marijane pl. Reja, katero je nemila smrt nenadoma pokosila. Naj bode vsem gospodom pevcem in vsem spremljevalcem za izkazano čast najtoplejša zahvala!

Anton pl. Reja, soprug
Anton pl. Reja, sin
Jože pl. Reja, „
France pl. Reja, „
Ivan pl. Reja, „
Franciška pl. Reja, hči

V Kozani, dne 1. jan. 1882.

Božjast

ozdravlja pismeno specialni zdravnik dr. Killisch v Draždanih (Dresden, Sachsen) Za velike vspehe (8000) velike medalje znanst. društ. v Parizu.

NAJBOLJA IN NAJCENEJA

OBLEKA ZA GOSPODE,

dečke in otroke, suknje za gospé, waterproof in simaki plašči (dolmani)

dobivajo se zmerom v največem izboru pri

IG. STEINER-JI V GORICI

poleg škofijske palače.

Ondi tudi vseh vrst obleka za p. n. duhovščino, raznovrstne naprave, kakor plašči za dež, katerih voda ne premoči, najboljši izdelek, gomaše, popotni kožuhi, lovske sukaje, mufr za dame, popotne kape itd.

Naročbe se po meri takoj in elegantno izvršujejo.

Muštri franko, kdor jih želi.

Naznanilo.

Zavarovalna družba

Ogrsko-Francoska

je imenovala za svojaga glavnega zastopnika za grofijo Goriško-Gradiško gosp. FERDINANDA CANDUTTI-JA bivajočega v Gorici na Travniku št. 9.

Francosko žganje s soljo

(Eau de vie de France) Franzbranntwein mit Salz napravil pod nadzorstvom po izvornem predpisu iznajdnika Viljema Lee-ja

G. CRISTOFOLETTI.

To zdravilo, katero sem jaz napravil, pomaga brž, prej kot katero drugo, proti zunanemu in notranjemu vnetju, opeklinam in speklinam, proti novim napadom, neuhu, rakom, dristi, natoku krvi v glavo za obvarovanje zobov, proti otiski, disenteriji, bolečinam, na obrazu, v ušesih, v glavi, zlati žili, mrzlici, ozebkom, putiki, neprebavnosti, bolečinam na jetrih, na očeh, zastarelim ranam, vpičenju osnemu in mušičnemu skrznjaku, kurdeju, žovam in omotici.

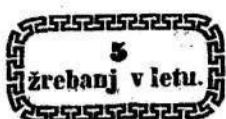
Veliko spričeval imamo, ki potrjujejo moč tega izvrstnega zdravila.

V 70. letu svoje starosti sem si popolnem ozdravil prste na rokah s francoskim žganjem s soljo.

G. Senitsky, c. k. finančni komisar l. r.

Z Vašim francoskim žganjem s soljo sem dosegel najboljše vspehe, za katere se Vam neskočno zahvaljujem

Alojz Klobučar, župnik in dekan v pokoji. Prodaja se v izvornih boteljkah po 40 kr. samo pri G. Cristofoletti-ji, lekarju in c. k. dvornem prikrbniku v Gorici na Travniku 14. pri Škofiji.

Uže dné 14. januarija!

Tretje izžrebanje 3% kneževskih

S R B S K I H S R E Č

od leta 1881 à 100 frankov v zlatu.

Vsako leto pet izžrebanj

14. januarija, 14. marca, 14. junija, 14. avgusta in 14. nov.

Vsokratni glavni dobitek

frankov

100.000

v zlatu

Najmanjši dobitek 100 frankov v zlatu.

Vsi dobitki se izplačajo en mesec po izsrečkanji.

Dobitki in obresti se izplačujejo na Dunaji, v Pešti, v mnogih provincijalnih mestih, kakor v skoro vseh evropskih glavnih mestih brez vsakega odbitka.

Za točno izplačitev jamči kneževska srbska vlada.

SREČKA DAJE 3% OBRESTI V ZLATU

Srbske srečke proti kasi à 46 gl. poleg 50 kr. kuponskih obrestí

Prejemni listi

vplačujejo se v mesečnih le po 3 gl. in z ostalim obrokom 4

Kupec si pridobi uže z vplačitvijo samo gold. 3
tako samosvoje in nerazdeljene pravice do igranja.

Pri 1. žrebanji 12. novembra 3% kneževskih srbskih srečk bili so glavni dobitki fr. 100.000, 10.000 in 4000 v zlatu dobljeni med srečkami, ki jih je prodala naša hiša, zelo kulantno eskomptirani.

Wechslergeschäft der Administration des

WIEN, Wollzeile 10 und 13. „MERKUR“ C. Chon, Wollzeile 10 und

Najceneje se kupujejo JANTARJEVE CEVKE,

strgane, ne vlite

v podpisani tovarniški zalogi po teh nizkih cenah:

Za smodke v krasnih okvirih:

Št. I,	12 centm. dolge	gl. 5.—
" II,	10 " " "	4.—
" III,	9 " " "	3.—
" IV,	8 " " "	2.50
" V,	7 " " "	2.—
" VI,	6 " " "	1.80

Za tenke smodke v krasnih okvirih:

Št. I,	10 centm. dolge	gl. 3.—
" II,	9 " " "	2.50
" III,	8 " " "	2.—
" IV,	7 " " "	1.50
" V,	6 " " "	1.—

S temi izredno nizkimi cenami upam ničvredne in zdravju škodljive imitacije do celega zatreti in ime naravnemu jantarju rešiti; nobena imitacija nima le trohice jantarja v sebi, ampak so iz Copala, prodajajo pa se za vlite jantarjeve cevke. — To pa je sleparija, ker vlitih jantarjevih cevk še ni ne.

Cevke iz morske pene

prave, v krasnih okvirjih, valjarske oblike.

Za smodke:

Štev. I,	13 centm. dolge	gold. 3.50
" II,	12 " " "	2.50
" III,	10 " " "	2.—
" IV,	9 " " "	1.50
" V,	8 " " "	1.25

Za tenke smodke:

Štev. I,	13 centm. dolge	gold. 2.—
" II,	12 " " "	1.75
" III,	10 " " "	1.50
" IV,	9 " " "	1.25
" V,	8 " " "	1.—

Kar ne ugaja, radi zamenjamo, ali pa denar povrnemo. Prodajalcem odstotke. — Razpošiljamo proti gotovini ali pa povzetju.

W. HENN in Wien, X. Dampfgasse N. 11.

Naznanilo.

Podpisani si šteje v dolžnost naznaniti, da prevzame s 1. januarjem 1882 lekarno „Pri Materi Božji“ v Korminu, in bo njegova največa skrb, imeti vedno najbolj frišna zdravila iz samo čistih kemičnih izdelkov in najboljših drog, in da ne bo nič opustil, samo da p. n. prejemnike zadovolji.

A. Frauzoi,

kemik in lekar,

bivši ravnatelj lekarnje Pontoni-jeve v Gorici.

Naznanilo.

Podpisani si dovoljujemo opozoriti, da smo v ob spoštovano občinstvo, da smo v ob preskrbljeni z vini domačimi, ogrski in istrskimi belimi in črnimi, in daj hektoliter po 15 do 20 gl.

V Gorici, 20. dec. 1881.

A. D. bratje Bolaffi